

Галустян Роберт Олексійович
*доктор філософії,
молодший науковий співробітник
відділу грошово-кредитних відносин,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-484-2-22>

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕГУЛЮВАННІ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКІВ

Сучасний банківський сектор знаходиться під постійним впливом глобальних економічних викликів, серед яких одним із найважливіших є кредитний ризик. Кредитний ризик виникає через ймовірність того, що позичальник не зможе виконати свої зобов'язання, що призводить до суттєвих фінансових втрат і, в окремих випадках, до системних криз. У цьому контексті роль міжнародних фінансових організацій (МФО) набуває особливого значення, оскільки саме вони розробляють та впроваджують стандарти, які дозволяють банкам ефективно управляти ризиками.

Регулювання кредитного ризику вимагає глибокого розуміння природи цього феномену. Важливість ефективного управління кредитним ризиком підкріплюється низкою досліджень, що свідчать про прямий зв'язок між високим рівнем ризиків та можливістю виникнення системних криз. Міжнародні фінансові організації (МФО), такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Банк міжнародних розрахунків (БМР) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), розробляють стандарти, спрямовані на покращення управління кредитним ризиком. Ці стандарти, зокрема, Базельські угоди (I, II, III), задають мінімальні вимоги до капіталу банків та передбачають впровадження механізмів стрес-тестування, що дозволяють банкам виявляти та коригувати потенційні ризики [1].

Одним із ключових гравців у цій сфері є МВФ, який надає фінансову допомогу країнам та проводить макроекономічний аналіз, що дозволяє оцінювати кредитні ризики та впроваджувати передові

технології управління, включаючи системи раннього попередження та реструктуризації проблемних кредитів [2]. Під егідою БМР, Базельський комітет розробляє глобальні регуляторні стандарти, зокрема Базельські угоди, які встановлюють мінімальні вимоги до капіталу та впровадження механізмів стрес-тестування для оцінки стійкості банків.

Світовий банк та ЄБРР активно фінансують програми зміцнення капіталу та підтримують сучасні методи аналізу кредитоспроможності, що сприяє зниженню ризиків і підвищенню стабільності фінансових систем, особливо в країнах з перехідною економікою [3; 4].

Український банківський сектор зазнав значних змін після банківської кризи 2014–2015 рр. Національний банк України (НБУ) активно імплементує рекомендації МФО для підвищення стійкості національної системи. Зокрема, НБУ запровадив стандарти ліквідності, такі як LCR (коефіцієнт покриття ліквідністю) та NSFR (коефіцієнт чистого стабільного фінансування), що дозволяють банкам ефективно управляти кредитним ризиком [5].

Регулярні стрес-тести, проведені НБУ, допомагають ідентифікувати потенційні проблемні активи та забезпечують своєчасну реакцію на кризові явища. Ці заходи сприяють підвищенню якості кредитних портфелів банків та забезпечують їхню довгострокову стійкість.

Застосування міжнародних стандартів дозволяє забезпечити більш точну оцінку кредитного ризику, знизити можливості для системних збоїв та посилити фінансову стабільність. Аналітичний підхід до оцінки кредитних портфелів, що базується на стрес-тестуванні, дозволяє виявляти слабкі місця ще на ранніх стадіях і впроваджувати заходи щодо їх усунення, тоді як синтетичний підхід полягає у злитті передового міжнародного досвіду з локальними реаліями, що дозволяє адаптувати універсальні стандарти до специфіки національного ринку. Наприклад, впровадження стрес-тестування у банках України сприяло зниженню рівня проблемних активів, що свідчить про ефективність інтеграції міжнародних практик у національне регулювання.

Ключовим аспектом є також використання новітніх технологій, зокрема, алгоритмів машинного навчання та аналізу великих даних. Ці технології дозволяють не лише прогнозувати дефолти позичальників, але й виявляти кореляції між різними фінансовими показниками, що традиційними методами виявити складно. Таким чином, застосування сучасних аналітичних інструментів створює можливості для більш глибокого розуміння механізмів формування кредитного ризику, що в свою чергу допомагає розробити більш ефективні заходи для його мінімізації.

Враховуючи глобальний характер фінансових ринків, інтеграція національних банківських систем із міжнародними стандартами є пріоритетним завданням для більшості країн. Наприклад, адаптація Базельських стандартів в Україні вже дала позитивні результати: підвищення вимог до капіталізації та впровадження систем раннього попередження сприяли зниженню ризиків і забезпечили стабільність банківського сектора. Проте, для подальшого розвитку необхідно посилити співпрацю між державними регуляторами та МФО, а також інвестувати в інноваційні технології аналізу даних.

З метою подальшого вдосконалення системи управління кредитним ризиком є необхідність у посиленні вимог до забезпечення відкритості інформації про кредитні портфелі та ризикові активи, що дозволяє створити умови для своєчасного виявлення потенційних загроз. Крім того, впровадження автоматизованих систем моніторингу та аналізу даних дозволить оперативно реагувати на зміни в економічній ситуації та сприятиме розвитку системи раннього попередження. Важливою складовою системи управління кредитним ризиком є інтеграція новітніх технологій, а саме: використання алгоритмів машинного навчання та аналітики великих даних сприятиме точнішій оцінці кредитного ризику та дозволить виявити приховані закономірності, що впливають на стабільність банківського сектора.

Таким чином, роль міжнародних фінансових організацій у регулюванні кредитного ризику банків є критично важливою для забезпечення фінансової стабільності. МФО відіграють ключову роль у розробці та впровадженні стандартів регулювання кредитного ризику, що є основою стабільної роботи банківського сектору.

Інтеграція міжнародних рекомендацій сприяє підвищенню стійкості фінансової системи. Використання комплексного підходу, який поєднує аналітичні методи оцінки ризиків та сучасні технології, дозволяє створити більш ефективну систему управління ризиками, що відповідає вимогам глобального ринку. Для досягнення максимального ефекту необхідно продовжувати дослідження у сфері інноваційних технологій аналізу ризиків, розвивати співпрацю між державними органами та МФО, а також адаптувати глобальні стандарти до національних особливостей. Подальше удосконалення методів управління кредитним ризиком стане запорукою довгострокової фінансової стабільності та стійкості банківських систем у сучасних умовах глобалізації.

Список використаної літератури:

1. Базельський комітет з банківського нагляду. Основні принципи ефективного банківського нагляду. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Core_Principles_for_effective_banking_supervision-April_2024_ua.pdf?v=7 (дата звернення: 04.04.2025).
2. Світовий банк. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099915010282240277/pdf/P166475009f6f302e083e503257ba9fcd72.pdf> (дата звернення: 04.04.2025).
3. Європейський банк реконструкції та розвитку. URL: <https://www.ebrd.com/home/who-we-are/strategies-governance-compliance/risk-management.html> (дата звернення: 05.04.2025).
4. Міжнародний валютний фонд. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Departmental-Papers-Policy-> (дата звернення: 04.04.2025).
5. Постанова НБУ «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» №2 від 05 січня 2024 р. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_05012024_2 (дата звернення: 07.04.2025).